

**VIEŠOSIOS ĮSTAIGOS PRIENŲ RAJONO PIRMINĖS SVEIKATOS PRIEŽIŪROS
CENTRO DARBUOTOJŲ PSICHOLOGINIO SAUGUMO UŽTIKRINIMO TVARKOS
APRAŠAS**

BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Viešosios įstaigos Prienų r. pirminės sveikatos priežiūros centras (PSPC) aprašas (toliau-aprašas) nustato principus, kuriais vadovaujamosi Viešojoje įstaigoje Prienų r. PSPC, siekiant užtikrinti darbuotojų psichologinį saugumą, psichologinio smurto ir mobingo darbe atvejų registravimo tvarką, psichologinio smurto ir mobingo darbe prevencijos principus, jų įgyvendinimo priemonės ir tvarką PSPC.

2. **Šio aprašo tikslas** - užtikrinti darbuotojų psichologinį saugumą, psichosocialinės rizikos valdymą, psichologinio smurto ir mobingo prevencijos įgyvendinimą ir saugios darbo aplinkos kūrimą visiems poliklinikos darbuotojams.

3. Šis aprašas taikomas visiems VšĮ Prienų r. PSPC darbuotojams.

4. Apraše vartojamos sąvokos:

4.1. **Psichologinis smurtas** – nepriimtinas vieno ar kelių asmenų elgesys, kuris gali pasireikšti įvairiomis formomis, pagrinde – priekabiavimu ir smurtu: fiziniu, psichologiniu ir/ar seksualiniu išnaudojimu, vienkartinio ir sistemingu neetišku elgesiu, nepagarbiu elgesiu kitų asmenų atžvilgiu. Darbo aplinkoje smurtas gali pasireikšti tarp to paties lygmens kolegų (horizontalus smurtas), tarp vadovų ir jų pavaldinių (vertikalus smurtas) bei darbuotojų ir kitų asmenų (pacientų, lankytojų, trečiųjų asmenų ir kt.).

4.2. **Mobingas** – jėgų disbalansu paremti santykiai darbo vietoje, pasireiškiantys nuosekliu ilgalaikiu netinkamu elgesiu, nukreiptu prieš darbuotoją, kuriais pažeidžiama darbuotojo fizinė, socialinė ar psichologinė gerovė, mažinamas jo produktyvumas bei pasitenkinimas darbu. Mobingą gali taikyti tiek vienas, kolektyvo pritarimą ar galios svertų turintis asmuo, tiek darbuotojų grupė.

4.3. **Priekabiavimas** – nepageidaujamas elgesys, kai asmens lyties, lytinės orientacijos, negalios, amžiaus, rasės, etinės priklausomybės, tautybės, religijos, tikėjimo, kalbos, kilmės, socialinės padėties, įsitikinimų ar pažiūrų, pilietybės, šeimyninės padėties, ketinimo turėti vaiką (vaikų) pagrindu siekiama įžeisti arba įžeidžiamas asmens orumas ir siekiama sukurti arba sukuriama bauginanti, priešiška, žeminanti ar įžeidžianti aplinka.

4.4. **Stresas** – darbuotojo reakcija į nepalankius darbo sąlygų, darbo reikalavimų, darbo organizavimo, darbo turinio, darbuotojų tarpusavio santykių ir (ar) santykių su darbdaviu ir (ar) trečiaisiais asmenimis psichosocialinius veiksnys.

4.5. **Psichosocialinis veiksnys** – veiksnys, kuris dėl darbo sąlygų, darbo reikalavimų, darbo organizavimo, darbo turinio, darbuotojų tarpusavio ar darbdavio ir darbuotojo tarpusavio santykių sukelia darbuotojui psichinį stresą.

4.6. **Psichosocialinė rizika** – rizika darbuotojų psichinei ir fizinei sveikatai bei socialinei gerovei, kurią kelia psichosocialiniai veiksniai susiję su darbo santykiais.

PSICHOLOGINIO SMURTO IR MOBINGO DARBE PREVENCIJOS ĮGYVENDINIMO TVARKA

5. VšĮ Prienuų r. PSPC turi būti įgyvendinami pagrindiniai prevenciniai veiksmai:

5.1 Pirminiai prevenciniai veiksmai:

5.1.1. Psichosocialinės darbo aplinkos gerinimas užtikrinant, kas su darbu susiję sprendimai būtų pagrįsti teisingumo, sąžiningumo, lygių galimybių ir pagarbos žmogui principais, kad organizuojant darbą būtų optimizuojamas darbo krūvis, darbai paskirstomi po lygiai, atsižvelgiant į etatinį darbo krūvį, būtų atsižvelgiama į gerus darbuotojų tarpusavio santykius, efektyviai sprendžiamos iškilusios problemos ir vengiama besitęsiančio streso situacijų. Darbuotojui turi būti aišku, ko iš jo tikimasi darbe, jis turi būti pakankamai apmokytas, kaip atlikti savo darbą;

5.1.2. Nedelsiant registruojami galimo psichologinio smurto ir mobingo atvejai, jie analizuojami sudarant galimybes, darbuotojams teikti pranešimus apie įvykius su detaliais paaiškinimais, nurodant smurtautojus, smurto situaciją, aplinkybes, galimus liudininkus;

5.1.3. Užtikrinama darbuotojų sauga ir sveikata su darbu susijusiose srityse. Aiškiai apibrėžiamos darbuotojų pareigos ir atsakomybės, netoleruojamas psichologinis smurtas ir mobingas bei skatinamos diskusijos, gerbiama kitokia pozicija, nuomonė;

5.1.4. Fizinės darbo aplinkos gerinimas užtikrinant, kad darbo vieta būtų saugi, patogi, tinkamai įrengta ir prižiūrima.

5.2. Antriniai prevenciniai veiksmai:

5.2.1. Darbuotojų informavimas apie darbuotojų psichologinio saugumo užtikrinimo politiką ir kitas galiojančias tvarkas užtikrinančias, kad visi įstaigoje dirbantys ar naujai įsidarbinantys darbuotojai žinotų ir suprastų siektino elgesio taisykles ir vykdomas priemones. Informacijai skleisti pasitelkiami visi galimi būdai: personalo susirinkimai, padalinių informacinės lentos, informaciniai pranešimai, atmintinės, dalomoji medžiaga, vykdomi darbuotojų mokymai atsižvelgiant į poreikius ir esamą situaciją;

5.2.2. Nuolat stebima situacija, atsižvelgiant į psichosocialinės rizikos veiksnius, organizuojamas, atliekamas ir esant reikalui atnaujinamas psichosocialinės rizikos vertinimas įstaigos padaliniuose.

5.3. Tretiniai prevenciniai veiksmai:

5.3.1 Psichologinį smurtą ir mobingą patyrusių ar mačiusių darbuotojų psichologinių traumų ir streso lygio mažinimas, skubiai ir efektyviai nagrinėjant galimo psichologinio smurto ar mobingo atvejus, teikiant rekomendacijas administracijai ir/ar padaliniam, užtikrinant medicinos psichologo paslaugų prieinamumą ir visų reikalingų psichologinės pagalbos resursų (psichologų, psichiatrų, socialinių darbuotojų, psichologinės pagalbos organizacijų, psichologinės pagalbos telefonų linijų) nuorodų ir kontaktų suteikimą visiems darbuotojams;

5.3.2. Sąlygų dalytis patirtimi sudarymas organizuojant darbuotojų susirinkimus, skatinant darbuotojus kalbėti apie savo patirtis, informuoti atsakingus asmenis ir ieškoti pagalbos, gauti paramos iš kolegų;

5.3.3. Stengtis iškilusias problemas spręsti neformaliomis priemonėmis – pokalbiu su smurtautoju, psichologo konsultacijos rekomendavimu, o jei to nepakanka, naudoti drausmines priemones – raštišką įspėjimą, perkėlimą į kitą padalinį ar pareigas, atleidimas iš darbo;

5.3.4. Drausminės procedūros numatomos ir taikomos smurtautojams, atsižvelgiant į abiejų smurto įvykyje dalyvavusių pusių paaiškinimus, nurodomas aplinkybes, ankstesnį smurtautojo elgesį, objektyviai jas išklausius.

PSICHOLOGINIO SMURTO IR MOBINGO DARBE ATVEJŲ REGISTRAVIMO IR NAGRINĖJIMO TVARKA

6. Galimai patirtus ar pastebėtus psichologinio smurto ir mobingo atvejus nagrinėja, prevencines priemones siūlo VšĮ Prienų r. PSPC direktoriaus įsakymu sudaryta ir patvirtinta galimų psichologinio smurto darbe atvejų nagrinėjimo komisija (toliau – komisija).

7. Darbuotojas, galimai patyręs ar pastebėjęs psichologinį smurto ar mobingo atvejį, turi teisę (taip pat ir anonimiškai) apie jį pranešti:

7.1. informuojant savo tiesioginį vadovą arba padalinio vadovą. Tiesioginis vadovas arba padalinio vadovas apie praneštą atvejį turi informuoti komisiją 7.2. arba 7.3. nurodytais būdais pateikiant reikiamą informaciją;

7.2. registruojant psichologinio smurto ar mobingo atvejį, naudojant Galimų psichologinio smurto atvejų anketą ir pateikus reikiamą informaciją;

7.3. siunčiant elektroninį laišką ar tiesiogiai komisijai nurodant informaciją: asmens vardą ir pavardę, kontaktus (el. pašta ir /ar tel. Nr.) (nebūtina, bet pageidautina siekiant tyrimo, išvadų ir tikslingos prevencijos); padalinį, įvykio datą (arba periodą nuo – iki); galimus iniciatorius,

nukentėjusius, liudininkus; pranešimą pildančio asmens sąsajas su įvykiu; detalų įvykio aplinkybių aprašymą; siūlomas prevencines priemones (jei esama pasiūlymų).

8. Pagal poreikį, komisijos pirmininko (ar jo pavaduotojo) sprendimu, gali būti į komisiją įtraukiamas papildomas (-i) darbuotojas (ai) (administracijos darbuotojos, padalinio vadovas, darbuotojų atstovas (-ai), darbuotojų atstovas (-ai) saugai ir sveikatai ar kt.) atvejo nagrinėjimui arba gali būti prašoma jų ekspertizės.

9. Galimo psichologinio smurto ar mobingo darbe atvejo nagrinėjimo procedūra:

9.1. pradedama nedelsiant komisijai gavus rašytinę informaciją apraše nurodytomis priemonėmis arba kitais būdais (visuomenės informavimo priemonėse paskelbtą ar kt.);

9.2. galimo psichologinio smurto ar mobingo atvejis nedelsiant užregistruojamas ir komisijos pirmininkas, jo pavaduotojas ar sekretorius informuoja komisiją bei pateikia gautą medžiagą susipažinimui;

9.3 komisija turi teisę prašyti darbuotojo, galimai patyrusio ar pastebėjusio psichologinio smurto ar mobingo atvejį, galimai įvykyje dalyvavusių asmenų (įvykio liudininkų, nukentėjusių, galimų smurtautojų) ir kitų darbuotojų paaiškinimo, informacijos patikslinimo raštu ar žodžiu ir turimų įrodymų pateikimo;

9.4. darbuotojas, galimai patyręs ar pastebėjęs psichologinio smurto ar mobingo atvejį, galimai įvykyje dalyvavę asmenys (įvykio liudininkai, nukentėjusieji, galimi smurtautojai) ir kiti darbuotojai privalo bendradarbiauti su komisija ir teikti visą atvejo tyrimui reikalingą informaciją;

9.5. surinkus informaciją, rengiamas komisijos posėdis, kuriame atvejis aptariamas ir teikiamos išvados bei prevencinės priemonės administracijai, komisijos posėdžius protokoluoja ir su komisijos veikla susijusius dokumentus registruoja komisijos sekretorius.

10. VšĮ Prienų r. PSPC užtikrina reikiamos pagalbos teikimą nukentėjusiesiems pagal psichologinio smurto ir mobingo darbe prevencijos įgyvendinimo tvarką, užtikrina darbuotojų, pateikiančių pranešimą dėl psichologinio smurto ar mobingo konfidencialumą, objektyvumą ir nešališkumą visų galimo psichologinio smurto ar mobingo atvejo dalyvių atžvilgiu.

11. VšĮ Prienų r. PSPC užtikrina, jog darbuotojai bus apsaugoti nuo priešiško elgesio ar neigiamų pasekmių, jei pateiks pranešimą dėl patirto ar pastebėto psichologinio smurto ar mobingo atvejo.

12. Komisija teikia direktoriui veiklos ataskaitą kas ketvirtį arba anksčiau, atsižvelgiant į užregistruoto atvejo (-ų) pobūdį.

BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

13. Darbuotojai su šiuo aprašu yra supažindinami pasirašytinai ir atlikdami savo darbo funkcijas turi vadovautis šiame apraše nustatytais principais. Aprašas yra skelbiamas VšĮ Prienų r. PSPC internete.

14. Darbuotojams, pateikusiems pranešimą 7 p. nurodyta tvarka, užtikrinamas konfidencialumas pagal galiojančius teisės aktus (korupcijos, Etikos kodekso ar pan.).
15. Šio aprašo pažeidimas gali būti laikomas darbo pareigų pažeidimu ir taikomą atsakomybę numatyta Lietuvos Respublikos darbo kodekse ar kituose Lietuvos Respublikos teisės aktuose.
16. Aprašas gali būti keičiamas keičiantis teisės aktas. Aprašas tvirtinamas, keičiamas ir naikinamas VŠĮ Prienų r. PSPC direktoriaus įsakymu.

PATVIRTINTA

VšĮ Prienų r. PSPC direktoriaus

2021-09-07 įsakymu Nr. 49-V

Darbuotojų psichologinio saugumo užtikrinimo tvarkos aprašo

I priedas

**VIEŠOSIOS ĮSTAIGOS VŠĮ PRIENŲ R. PSPC DARBUOTOJŲ GALIMŲ
PSICHOLOGINIO SMURTO ATVEJŲ DARBE ANKETA**

Data

Bendrieji duomenys:

naudota:.....

Kam pranešta apie galimo psichologinio smurto ir mobingo atvejį.....

.....

Pranešusio apie galimo psichologinio smurto atvejį vardas, pavardė, el. paštas, Nr.....

.....

Galimo psichologinio smurto atvejo data, val. trukmė.....

Galimo psichologinio smurto atvejo vieta.....

Kokia psichologinio smurto forma naudota ar įtariama, kad buvo

Fizinis: užgauliojimas veiksmais (pargriovimas, įspyrimas, kumštelėjimas, spjaudymas, daiktų atiminėjimas ar gadinimas ir pan.);

Psichologinis, emocinis smurtas: žeidžiantys žodžiai, pastabos, grasinimai, draudimai, gąsdinimai, kaltinimai, nesikalbėjimas, tylėjimas, ignoravimas, patyčios, savo nuomonės primetimas kitam žmogui, siekiant savo tikslų.

Elektroninis: patyčios vykstančios elektroninėje erdvėje: socialiniuose tinkluose, kitose vietose internete, naudojant mobiliuosius telefonus (nemalonių žinučių arba elektroninių laiškų rašinėjimas,

skaudinantis bendravimas pokalbių kambariuose, asmeninio gyvenimo detalių viešinimas, tapatybės pasisavinimas ir pan.).

Kiti

Pastebėjimai

(įrašyti).....
.....

Ar yra žinomas tokio elgesio pasikartojimas.....

Duomenys apie patyčių dalyvius:

Patyrusio psichologinį smurtą vardas, pavardė.....

Galimai smurtavusio vardas, pavardė.....

Stebėjusių galimai psichologinio smurto atvejį vardas, pavardė.....

Išsamesnę informaciją apie įvykį:

.....
.....
.....